

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

De viribus liberi arbitrij cum solo concursu Dei generali, ad non succumbendum in quocumque temporis momento grauibz tentationibus, & ad singula alia difficilia merè naturalia superanda. disp. 19. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

DISPUTATIO XIX.

De viribus liberi arbitrii cum solo concursu generali ad non succumbendum in quocumque temporis momento grauib. tentationibus, & ad singula alia difficilia merè naturalia superanda.

Quae dicta sunt, non solum tribus disputationibus praecedentibus, sed etiam disputatione 5. 14. & alijs, postulant examen propositae difficultatis: quam idcirco in hunc locum discutendam reliquimus, quia plenior illius intelligentia collatione indigebat virium liberi arbitrii in quocumque temporis momento cum viribus eiusdem ad legem vniuersam, illiusque partes temporis decursum implendas, hoc est ad perseverandum in bono naturali. Vt vero dilucidior ac planior sit disputatio, in aliquot membra erit distribuenda.

MEMBRUM I.

In quo posita sit difficultas explicatur, & prima ea de re sententia refertur.

RIBVS disputationibus praecedentibus ostensum est, non esse vires in nostro arbitrio cum solo concursu Dei generali ad vincendas tentationes & difficultates, quas, vt feruetur per longum temporis spatium, non solum tota lex naturalis, sed etiam eiusdem pars notabilem continens difficultatem necesse est vincere. Quod vero nunc disputamus est, an interim dum iudicium rationis non absorbetur, maneat nihilominus in eodem arbitrio cum solo concursu generali Dei libertas ad non consentiendum in quocumque temporis momento cuiuscumque graui tentationi, & ad superandam quamcumque magnam difficultatem, quam pro seruanda in eo solo instanti lege naturali necesse sit vincere, etiam si ea de causa mors sit toleranda, ita videlicet, vt si consentiat, peccet, eò quòd secluso quocumque alio maiori auxilio in potestate ipsius, tamen si non sine ingenti difficultate, positum sit non transgredi tunc legem: an verò maneat in eo euentu libertas, ac proinde esto sciens & prudens transgrediarur legem, non peccet, quia in potestate ipsius non est eam tunc non transgredi. Vt enim primo retract. cap. 9. Augustinus est auctor, *malum quod cauere non potest, peccatum non est, malum verò quod cauere potest, peccatum est.* Et in libro de duabus animabus cap. 12. Peccati, inquit, reum teneri quemquam, quia non fecit, quòd facere non potuit summa iniquitatis & insanie est.

In partem negantem huius difficultatis, nempe non manere libertatem in eò euentu, citare quis fortè posset Gregorium Ariminensem in primo dist. 1. q. 2. artic. 2. in responsione ad tertiam quamdam probationem contra secundam conclusionem, vt Caietanus & alij 1. 2. q. 10. art. 3. eum citant, eò quòd eo in loco haec sint Gregorij verba: *Ad tertiam probationem dico primo, quòd non omnem actum volendi voluntas elici volumur, id est, libere libertate contradictionis, quia non actum volendi, qui sequitur experientiam alicuius inensi sensibilis laesui. Vnde non puto quòd aliquis absque miraculo posset vri ab igne, & non dolere, & per consequens nolle nolitione deliberata, & tali tristitia non tristiari.* Haec ille. Vt tamen ad eundem D. Thomam articulum dicebamus, si res rectè expendatur, nihil cum doctrina D. Thomae eo in loco

Molina in D. Thom.

A (quam membro sequenti referemus) pugnar. Et enim Gregorius arbitrat, tristitiam voluntatis esse actum, & laetitiam seu gaudium esse actum volitionis: cum tamen non sint nisi affectus, & motus, qui in voluntate resultant ex notitia obiecti nociui praesentis aut imminenti, vel obiecti conuenientis, quòd adest aut speratur. Nomine ergo nolitionis tristitiam intelligens, ait, se credere fieri non posse sine miraculo, vt quis igne vratur, & non doleat, & per consequens nolit, odiòque prosequatur se vri, nomine eiusmodi nolitionis & odij tristitiam ipsam intelligens. Statim verò subiungit, eundem hominem manere liberum ad nolitionem deliberatam combustionis, sumpta nolitione vt ab alijs Doctoribus consuevit sumi, ac proinde posse illam elicere, & non elicere. Quamuis autem tristitia ex Augustino sit de iis, quae nobis nolentibus accidunt, vnde si libertas sit ad eliciendam & non eliciendam nolitionem combustionis, sequi videtur esse etiam libertatem ad actum tristitia, qui nolitionem consequitur: nihilominus vt Scotus in 3. d. 15. q. vnica, art. 1. rectè ait, vt in voluntate resultet tristitia, necessaria non est nolitio absoluta, sed satis est nolletas conditionatae voluntas, qua is, qui tristatur, id, vnde tristatur, vellet non esse, nisi vel ad consequendam beatitudinem, vel ad quemcumque alium finem, quem sibi proponeret voluntas, esset necessarium, vt in proiciete merces in mare est manifestum, qui cum proiectionem velit voluntate absoluta, de ea tamè tristatur, quatenus eandem nollet, si ad vitam tuendam non esset necessaria. Quin, vt tristitia in voluntate resultet, satis est apprehensio praesentiae obiecti disconuenientis in se, quamuis alia ratione conueniens iudicetur, voluntasque illud per absolutam volitionem amplectatur.

B Maiori cum probabilitate citari potest huius sententiae auctor Andreas à Vega de iustificatione & gratia q. 12. & sequentibus, vbi affirmat, vires liberi arbitrii in statu naturae corruptae cum solo concursu Dei generali neque ad difficiles tentationes superandas se extendere, neque ad praestandum quocumque aliud opus moraliter bonum, quòd difficultatem contineat. Adhibet exempla, vt si proficienda sit aliqua religio, si magna aliqua à cibo abstinentia perferenda, si copiosa elemosyna largienda, aut quid aliud simile, vel difficilius sit faciendum. Viros verò liberi arbitrii cum concursu Dei generali solum sufficientes esse ait ad superandas eas tentationes, easque actiones studiosas praestandas, quae nullius aut perexiguae sunt difficultatis. Quismodi, inquit, sunt, comedere, bibere, dormire, orare, facere opera seruilia, reddere vxori debitum, decenter nos induere, & similia. Vtrum autem si occurrente difficili aliqua tentatione, aut laboriosa alia obseruatione praeepti obligantis sub culpa lethali, Deus relinquet liberum arbitrium eum solo generali concursu, arbitrium consentiendi tentationi, & transgrediendi praeeptum peccaret? Vega in quadam quaestione sequenti partem negantem innuere videtur, ex capite impotentiae tunc adimplendum tale praeeptum, esto sufficiens cognitio esset in intellectu, neque ex capite ignorantiae ea transgressio excusaretur à culpa.

C In eadem sententia videtur esse aperte Bartholomaeus Medina, non solum dum, loco disputation. 14. citato, affirmat, peccatorem cum solo concursu Dei generali, etiam si nulla tentatio, nullaque peccandi occasio occurrat, non posse elicere actum absolutum naturalis dilectionis Dei super omnia, propositumve absolutum non transgrediendi praeepta legis

Ad tristitia satis est nolletas eius rei vnde quis tristatur.

D

E

F

legis naturalis sub culpa lethali obligantis, tamen si possit velicentiam quasdam elicere, sed multò magis prima secundæ q. 10. artic. 3. vbi doctrina, qua D. Thomas eo loco asserit, passionem, quantumcumque accrescat, interim dum iudicium rationis non absorbet, necessitate non posse voluntatem ad consensum: excipit ipse, nisi tentatio sit vehemens, liberumque arbitrium cum solo generali Dei concursu relinquatur: tunc enim necessitate illam arbitrat, & consequenter dicere tenetur non peccare, esto illi consentiat.

Ex auctoribus, quos hæcenus legi, non recordor alium, qui in hac sit sententia. Nec possum non vehementer mirari, Andream à Vega non solum asserere eam esse communem in scholis, sed etiam auctores illius citare, Magistrum, D. Thomam, Durandum, Scotum & Gabrielem: cum tamen in locis, in quibus ab eo citantur, nihil tale affirmant, apertissimumque sit D. Thomam in contraria esse sententia, vt membro sequenti erit manifestum. Durandum verò, Scotum, & Gabrielem vsque adeò in oppositam partem inclinare, vt ipsammet hæresim Pelagianam, absque vlla pro ratione illorum temporum culpa, sequi videantur, dum in secundo distinct. 28. vbi à Vega citantur, asserunt, hominem naturæ lapsæ suis viribus naturalibus absque auxilio gratiæ feruare posse præcepta omnia, continereque se non solum à singulis, sed etiam ab omnibus lethalibus peccatis ad longum tempus, quamuis difficili negotio id possit efficere.

MEMBRUM II.

Secunda de eadem re sententia refertur.

PARTEM affirmantem propositæ difficultatis, nempe orta quacumque graui tentatione aut difficultate, quæ humanam sollicitet ac inclinet voluntatem ad præcepti transgressionem, manere in homine naturæ lapsæ cum solo concursu generali Dei libertatem, interim dum rationis iudicium non absorbetur, ad non transgrediendum in quocumque temporis momento tale præceptum, ac proinde peccare si illud transgrediar, sequuntur apertè & sine vlla obscuritate, in primis D. Thomas, & cum eo Caietanus prima secundæ q. 10. artic. 2. & 3. Disputans namque D. Thomas in ea quæstione de voluntate in suis solis viribus naturalibus cum solo concursu Dei generali absque auxilio spectata, artic. 2. docet, à nullo omnino obiecto necessitari posse quoad actus exercitium, sed semper manere liberam vt eliciat, aut non eliciat actum. Loquitur verò in hac vita, siquidem de ea in suis viribus spectata est illi in eo articulo sermo. Articulo verò tertio docet, à nulla omnino passione, atque adeò nec à timore mortis imminenti posse necessitari, interim dum iudicium rationis omnino non absorbetur. Quoniam passio mouet, illicitæ voluntatem, tamquam obiectum, per notitiam intellectus, quæ de illa habetur, & de obiecto quod illam concitauit, quandoquidem nihil corporeum potest immediatè mouere voluntatem, sed solum per notitiam intellectus: at verò nullum obiectum cognitum, vt præcedente articulo ostenderit, potest in hac vita necessitare voluntatem, interim dum iudicium non ita obtenebratur perturbatione phantasia, vt omnino absorbeat, quamdiu enim in intellectu iudicium aliqua ex parte liberum manet, tandiu in voluntate sua innata libertas perseverat. Vnde ibidem in repositione ad secundum, Ali-

quando, inquit D. Thomas, & si ratio obrubiletur à passione, remanet tamen aliquid rationis liberum, & secundum hoc potest aliquid, vel totaliter passionem repellere, vel saltem se continere ne passionem sequatur.

Et Caietanus eodem articulo 3. præter alia ait: *Circa tertij articuli doctrinam aduertere, quod inde habes, quam liberum sit, tam in delectabilibus, quam in contrariis secundum rationem, velle & nolle. Passiones enim huiusmodi, aut totaliter absorberent rationem, & sic nihil voluntatis restat, aut aliquid eius relinquunt, & sic libertatis tantumdem dimitunt. Et quamuis tunc propter dispositionem subiecti voluntas maximè inclinetur ad actum consonum appetitui sensitiuo, quia tamen libera restat miraculo non est opus ad non eliciendum eiusmodi actum, vt Gregorius de Arimino in primo sent. dist. 1. q. 2. artic. 2. putauit.* Hæcenus Caietanus. Neque credo in contraria esse sententia sectatores reliquos Diui Thomæ, si Medianam excipias.

Eandem sententiam sequitur idem D. Thomas eadem prima secundæ quæst. 109. artic. 8. & 9. dum docet, hominem in statu naturæ lapsæ suis viribus naturalibus vitare posse singula lethalia peccata, quemadmodum feruare præceptum quocumque legis naturalis in quocumque euentu ad longum tamen tempus vitare non posse peccata omnia lethalia. Quæ verba asserit & expedit Sotus 1. de natura & gratiæ cap. 22. conclusionem 4. & 5. ad probandam sententiam, quam D. Thomam sequi affirmamus.

Anselmus quoque, doctrinæ Augustini sectator magnus, in eadem absque vilo dubio est sententia, in libro de libero arbitrio cap. 6. 7. 9. & 10. Et in libro de concordia præscientiæ, prædeterminationis & gratiæ cum libero arbitrio cap. 1. Quibus in locis docet, dum iudicium rationis non absorberetur, nullam passionem quantumuis vehementem, nullamque difficultatem auferre posse libertatem voluntatis ad non consentiendum, illive necessitatem inferre, eaque de causa, in quocumque temporis momento consentiat præcepti transgressioni, peccare. Adhibensque exemplum in eo, cui mors immineret, nisi consentiret mendacio, docet: impotentiam ad resistendum tentationi, quam, quo grauior est tentatio, eò maiorem in nobis experiri, non esse aliud, quam difficultatem perseverandi in rectitudine: difficultatem verò, quantumuis ea accrescat, non auferre à voluntate potestatem perseverandi in rectitudine, verum semper manere liberum, vt, si velit, non succumbat. Nescio quid apertius dici potuit, & conuenientius cum communi illo Theologorum pronuntiato, *Infra Deum clarè visum, propter obiecti infinitatem, nihil omnino necessitare posse voluntatem quoad actus exercitium.*

Præter Durandum, Scotum, & Gabrielem (quos, vt membro præcedente relatum est, negare nemo potest esse in hac sententia, maximè cum Scotus in primo dist. 1. quæst. 4. & in quarto dist. 49. q. 9. assereret, neque Deum clarè visum necessitatem asserere posse voluntati quoad actus exercitium) in eadem sententia est Sotus primo de natura & gratiæ cap. 22. conclusionem 2. quo loco affirmat: hominem naturæ lapsæ posse implere quocumque genus præcepti quoad substantiam: non tamen posse implere omnia, id est, non posse diu stare, quin decidat, nisi Deus peculiare ferat auxilium. Hæc ille. Et sub finem capitis corol. 2. & 3. ait: *Natum profus actum unum singularem esse in viro iusto, cui similis quoad substantiam actus, non possit esse in eo, qui caret gratia.* Ex antecedentibus verò & sequentibus constat, eum intelligendum esse de homine ex suis

ex suis naturalibus absque speciali Dei ope spectato. Addit deinde, talem omnino amorem Dei in se experiri hominem infidelem & haereticum quoad substantiam actus, qualem experitur Catholicus eodemque feruore & conatu mortē oppetere pro sua religione, tamen si falsa, ac Catholicum. Atque hinc colligit, neminē in hac vita sine speciali privilegio certū esse posse se esse in gratia. Et conclus. 4. & 5. cum Diuo Thoma prima secundae quaest. 109. artic. 8. & 9. affirmat, hominem in statu naturae lapsae ex suis viribus naturalibus vitare posse singula peccata lethalia, quemadmodum seruare praecipuum quodcumque in quocumque euentu: non verō posse ad longum tempus omnia seruare.

In eadem quoque sententia est Ruardus Tapper in artic. de libero arbitrio, fol. 316. ubi ait: *quaedam esse quae supra naturam superant liberi arbitrii facultatem, eo quod ordinis sui supernaturalis, cuiusmodi sunt conuersio impij, credere, sperare & diligere, ut oportet ad salutem: atque haec neque vniuersim, neque singillatim à libero arbitrio sine ope speciali Dei fieri posse. Quare si Deus quippiam horum imperaret, nec tamen suppeditaret auxilium, non peccaret homo talia praecipua non implendo: eo quod nemo peccet non praestando id, quod omnino praestare non potest. Alia verō esse, quae ex suo genere & natura non superant vires liberi arbitrii, est tamen debile atque infirmum ad ea efficienda: qualia sunt omnia illa, ad quae iure merē naturalis asstringitur: atque horum singula posse ex suis viribus praestare, eo quod nulla passio, nulla mortis formido possit voluntati nostrae inducere necessitatem, ita ut in nostra potestate non maneat velle & nolle, quamdiu non absorbetur, sed liberum manet mentis iudicium. Quare necessitas peccandi, quae ex nostra est infirmitate, est inuitabilis, quoad vniuersa quae praecipuntur, collectiue sumpta, non verō quoad singula. Haec Ruardus.*

Eiusdem sententiae auctorem citat Ruardus Augustinum quaest. 24. super Numeros, & de spiritu & litera, cap. 31. quibus in locis eam innuit: sed longē apertius sequentibus affirmat. De praedestinatione & gratia, cap. 9. auctor illius libri ait: *Liberum quod à Deo habemus arbitrium, prono ad nequitiam lapsū fuit, & cum ad virtutis indolem, Dei auxilio deferente, nihil possit, ad genus omne peccati idoneum solum virtute substitit. Quibus verbis aperte docet, liberum arbitrium suis viribus relictum incidere posse in genus omne peccati, ita ut verē peccet consentiendo: quod auctores contrariae sententiae negat, quando grauis tentatio, aut difficultas occurrit ad praecipuum implendum. Et 12. de Ciuitate Dei: Si lex inquit, iubens ad sit, & spiritus iuuans desit, per ipsam prohibitionem desiderio crescente, atque vincente, peccati etiā reatus praeparationis accedit. Vbi crescente & vincente passione affirmat, liberum arbitrium suis solis viribus relictum in culpam veram & peccatum incidere: quod auctores contrariae sententiae negant, quando passio est grauis, & vel mediocriter difficilis. Et contra duas epistolas Pelagij, cap. 5. Peccato, inquit, *Ado liberum arbitrium de hominum natura perisse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis diabolo: ad bene autem, pieque viuendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis & cogitationis adiuua. Ecce, ut actio mala ad culpam, verumque peccatum homini naturae lapsae imputetur, nullum profectō auxilium Dei particulare praexigit Augustinus, sed satis arbitratu concursus generalis, quo eandem elicere potest actionem, eō facilius & promptius, quō maiori passione ac tentatione ad id incitatur & sollicitatur: ut verō bene**

A pieque viuatur, atque adeo ad vitam aeternam viuatur accommodatē, gratia Dei inuigere assenerat.

Fortē quis inde sibi persuadebit Augustinum in contraria fuisse sententia, quod Hypog. lib. 3. cap. 4. auctor eius libri dicat: *Esse fatetur liberū arbitrium omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis, non per quod sit idoneum, quae ad Deum pertinent, sine Deo aut inchoare, aut certe peragere, sed tantum in operibus vitae praesentis, tam bonis, quam etiam malis. Bonis dico, quae de bono natura oriuntur, id est, velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare domum, uxorem velle ducere, pecora nutrire, artem discere diuersarum rerum bonarum, velle quicquid bonum ad praesentem pertinet vitam: quae omnia non sine gubernaculo diuino subsistunt, imò ex ipso & per ipsam sunt, vel esse capiunt. Malis verō dico, ut est velle idolum colere, velle homicidium, &c. Ecce, inter opera bona; quae liberum arbitrium suis viribus potest, solum computatuit Augustinus (dicit aliquis) quae nullam aut penē nullam continent difficultatem.*

Hoc tamen testimonium sufficiens profectō ad id non est. In primis, quoniam tum ex proximē dictis: tum etiam ex iis, quae quinta, & sexta disputatione dicta sunt, constat, Augustinum docuisse contrarium. Deinde quoniam auctor illius libri illo eodem capite praemisit, artem discere diuersarum peccatum amississe libertatem ad bonum hisce verbis: *Per velle malum, recte perdidit posse bonum, qui per posse bonum, potuit vincere velle malum. Et infra: Per peccatum ergo liberum arbitrium hominis possibilis atque bonum perdidit, non nomen & rationem, liberi videlicet arbitrii. Et continuo subiunxit verba testimonij relati. Ut autem disputat. 6. & 15. dictum est, latiusque disputat. 22. est ostendendum, Augustinus nomine boni, ad quod amissam docet possibilitatem per peccatum, instaurari verō per Christum, non intelligit bonum morale merē naturale in se, siue facile, siue difficile id fiat, sed Scripturarū sanctorum more, atque ut Theologus, intelligit bonum supernaturale ad finem conduceps supernaturalem, atque adeo illi in suo ordine & gradu commensuratum.*

Atque hoc est bonum, quod in testimonio relato dicitur, ad Deum pertinere, doceturque idoneum non esse liberum nostrum arbitrium sine Deo ad id inchoandum, aut peragendum. Illud verō aliud bonum appellatur bonum operum vitae praesentis, hoc est, non transcendens finem hominis naturalem. Licet autem in eo testimonio exemplum adhibeatur in quibusdam operibus bonis factoribus, non proinde negatur possibilitas ad alia merē naturalia difficiliora, quin comprehenduntur illis verbis post exempla subiunctis: velle quicquid bonum ad praesentem pertinet vitam, id est, finem naturalem non transcendit. Ac sanē sicut difficiliora bona moralia, si in caritate fiant, pertinent ad Deum, si nōve supernaturalem promerendum, secus autem si fiant extra caritatem: sic faciliora bona, quae in eo testimonio commemorantur, ad Deum, si nōve supernaturalem promerendum pertinent, si similiter fiant in caritate: quare non est, quod haec potius, quàm illa, à numero bonorum, quae in eodem testimonio ad Deum pertinere dicuntur, excludantur.

Denique petam, vel nomine boni ad Deum pertinentis, de quo in eo testimonio est sermo, & ad quod docetur, amissam esse libertatem per peccatum primorum parentum, intelligitur etiam bonum morale merē naturale, vel non, sed solum supernaturale fini supernaturali commensuratum. Si deur primum, incidit in opinionem Gregorij Ar-

minentis communiter reprobata, nullum videlicet opus bonum merè merè naturale fieri posse sine speciali auxilio Dei. Præterea posterior pars testimonij, quæ docet nos absque peccato posse sine speciali auxilio Dei velle ducere uxorem, & comedere, pugnaret cum priori: quod quidem hæc duo, quando sine peccato eliguntur, opera sunt bona moraliter virtutum castitatis coniugalis, & temperantia, ad quæ proinde esset amissa libertas, atque adeo fieri non possent sine speciali auxilio Dei. Si verò des secundum, sequitur intentum, nempe nullum bonum morale merè naturale, siue facile id sit, siue difficile, esse de numero bonorum ad quæ in eo testimonio docetur amissam esse libertatem per peccatum primorum parentum, fierique proinde non posse absque speciali auxilio Dei: sed esse de numero bonorum præsentis vitæ, hoc est, quæ finem naturalem præsentis vitæ non transcendunt, de quibus sermo est in secunda parte testimonij. His omnibus adde, certum non esse auctorem librorum Hypognofticon esse Augustinum. Quare negandum non est Augustinum eius fuisse sententiæ, quam illi tribuimus.

Eandem sententiæ innuit apertè Hieronymus sub finem libri tertij Dialogorum aduersus Pelagianos, ubi sub persona Artici dicit Critobulo, qui Pelagij personam agit: *Hoc est, quod tibi à principio dixeram, in nostra esse positum potestate, vel peccare, vel non peccare, & vel ad bonum, vel ad malum extendere manum, ut liberum seruetur arbitrium, sed hoc pro modo, & tempore, & conditione fragilitatis humanæ: perpetuitatem autem impeccantiæ soli reservari Deo, & ei, qui verbum caro factus, carnis detrimenta & peccata non pertulit. Neque quia ad breue possum, coges me, ut possum iugiter. Possum iocundari, vigilare, ambulare, legere, psallere, fidere, dormire, numquid in perpetuum?* Hæc Hieronymus. Quibus apertè docet, libertatem esse nostro arbitrio in seipso spectato ad singulos peccati actus vitandos eaque ratione, dum eos non vitat, verè peccare, in culpamve propriè sumptam incidere, & supplicio esse dignum: impotentiam verò solum esse ad perseverandum sine peccato, quam satis dilucidè Anselmus verbis supra relatis explicavit. Inauditumque esse arbitror apud antiquos Patres contrarium: quin omnes existimasse, idem omnino impotentia genus esse in hominibus naturæ lapsæ, spectatis in solis suis naturalibus, ad vitandum peccata lethalia, superandasque proinde tentationes, & difficultates, quas ad ea vitanda necesse est superare, cum eo impotentia genere ad vitanda peccata venialia, quod est in omnibus fidelibus adultis, infra Dominam nostram cum auxiliis omnibus, quæ Deus re ipsa illis tribuit, paratissime est ex sua parte illis conferre. Hanc verò nullus dubitat esse impotentiam ad vitanda omnia, perseverandumve sine peccato veniali: non verò ad vitanda singula, esto Deus statuerit maiora auxilia non tribuere, ac proinde, dum singula non vitantur, verè peccari venialiter, eò quòd in facultate arbitrij sit vitare eorum vnumquodque. Auctores autem opinionis membro præcedente relatæ volunt, dum graves tentationes, aut difficultates sese offerre hominibus naturæ lapsæ, spectatis in solis suis naturalibus, esse aliud genus impotentia: ad vitanda etiam peccata lethalia, quia nullum eorum in singulari possent vitare, ac proinde transgrediendo ita præcepta non peccarent.

Auctores huius sententiæ cõsequenter affirmant, nullum esse in singulari opus bonum morale merè naturale, quod homo natura lapsæ cum solo con-

curfu Dei generali non possit efficere, id quod Sotus & Ruardus expressè afferunt. Etenim si difficultum, quale est mortem subire, ne mendacij proferat, Anselmi sententiæ potest præstare, maiori cum ratione poterit cætera efficere, in quibus minor longè est difficultas, atque adeo in absentia occasionum & tentationum poterit elicere absolutum propositum non peccandi deinceps lethaliter, quod disputatione 14. in hunc locum examinandum reliquimus.

MEMBRUM III.

Quæ militent aduersus priorem sententiæ, posteriorèmq; confirmant.

MEMBRÒ sequenti proferemus in medium rationes, quæ pro priori sententiæ aduersus secundam militant: nec eas, quæ posterioris confirmatione priorem oppugnant, videamus. Et prima quidem ratio desumi potest ab auctoritate Augustini, Hieronymi, Anselmi, ac D. Thomæ, tam apertè afferentium posteriorem sententiæ, quam sunt expressè eorum verba, quæ membro præcedente citauimus.

C Secunda, quoniam si prima sententiæ vera est, admitendum foret, causas secundas concitantes vehementes passiones, aut notabiles efficientes difficultates, passionève ipsas ac difficultates auferre à voluntate innatam suam libertatem, non absorpro iudicio rationis, eamque, nisi auxilio peculiari supernaturaliter communiatur, necessitate ad actus exercitium, contra commune Theologorum pronuntiatum, quo affirmant, nihil, infra Deum clarè visum propter sui infinitatem, posse quoad actus exercitium necessitatem afferre voluntati.

Tertia, quoniam liberum arbitrium, ut disputatione tertia est ostensum, eisdem prorsus vires habet in statu naturæ lapsæ, quas habuisset, si homo esset conditus in statu merè naturali ad finem solum naturalem, Deusque statuisset nullum particulare auxilium illi conferre, denique easdem vires habet, quas haberet, si Deus talem illum condidisset, qualem Philosophi naturales esse crederent, qualemque sola naturalis & moralis philosophia considerat: quis autem sibi persuadeat, hominem à sapientissimo artifice in eo statu efformatum eiusmodi futurum fuisse suapte natura, ut quoties impuræ alicuius voluptatis, aut cædis, aut rapinae, vel cuiusvis alterius flagitij opportuna occasio incidisset, eo ipso quòd vehemens passio incitaretur, aut insignis difficultas in cohibendo voluntatis consensu insurgeret, ne ad breuissimum quidem punctum temporis, posset eiusmodi homo in rationis præfidio consistere, atque adeo voluntatis consensum inhibendo non peccare, dum scilicet mentis iudicium perturbatione non absorberetur, quin videret potius propositum facinus naturali lege esse prohibitum, atque ita deforme, ut mors prius appetenda sit, quam ipsum à viro bono, ac rationis lumen sequente perpetrandum? Profectò indignum est tale quippiam de sapientissimo rerum omnium conditore existimare: contrariumque docuit Aristoteles 3. Ethicorum, cap. 1. ductus naturali lumine, nempe illum morte etiam imminente continere posse, atque ad cohibendum voluntatis consensum obligari, eaque ratione si consentiat peccare, idemque suadentem experientia ipsa liberi arbitrij cuiusque nostræ in similibus euentibus, tum etiam exempla multorum infidelium, qui pro bono honesto mortem subierunt, grauissimisque alias difficultatibus exam-

larunt: quos tamen credendum non est auxilio supernaturali ad ea fuisse adiutos.

Confirmatio. Confirmari potest hac tertia ratio, quoniam continere consensum in similibus eventibus singulis, vel elicere contrarium disensum, sunt merè naturalia in se, & propria libero arbitrio, utpote ad quae collata est homini ea facultas, non minùs quàm visus ad videndum, auditus ad audiendum, & intellectus ad intelligendum: quin ad continendum consensum non est necesse ut liberum arbitrium actum eliciat, ad quem proinde concursu Dei generali, ne dum particulari, indigeat, sed satis est si se habeat merè negatiuè, neque consensum, neque disensum eliciendo: ergo sicut vniter sum nulli ceterarum facultatum denegantur singuli actus cuique proprii sine peculiari concursu Dei: ita neque horum vnumquodque denegari libero arbitrio debet: ut verò negandum censet, ipse est, qui firmissima ratione tenetur id probare, neque aliter est audiendus.

Quartum. Quarta, quoniam si insurgente vehementi passione non esset libertas in voluntate ad continendum consensum, sed necessitudo illum eliceret, sequeretur in homine in puris naturalibus constituto, suisque viribus cum solo concursu Dei generali perinde ac ceteris causis naturalibus relicto, partem superiorem non dominari inferiori, nisi quando leues essent motus inferiores, quin potius inferiorem dominari superiori, illam necessitudo ad consensum iuxta inferioris motum & passionem: id verò neque cum lumine naturali & experientia, neque cum Scripturis sanctis cohereret, quae & appetitù inferiorem subdi superiori docent, & hominem in suis naturalibus spectatum eatenus ad imaginem & similitudinem Dei factum esse affirmant, quatenus libero est praeditus arbitrio, ac Dominus suarum actionum.

Quintum. Quinta, quia ex contraria opinione sequitur, condito homine in eo statu naturae, quem ratione tertia explicauimus, si ipse cum solo auxilio generali nullam peccandi grauiorem occasionem declinare posset, neque voluntatis coërcere consensum, fore, ut non peccaret, licet omnia facinora, oblati eiusmodi occasionibus, admitteret, & ex consequenti non esse dignum poena, neque à Republica moderatoribus iusto supplicio affici posse: nam ubi culpa non adest, iusta poena infligi non potest. Hac autem quis non videat longè à ratione, ac naturalis luminis norma exorbitare?

Sextum. Sexta, quòd dum auctores primae sententiae arbitrantur, se ea extollere mysterium redemptionis, donumque gratiae Christi, certè vtrumque quàm maximè deprimunt ac extenuant. Etenim data eorum sententia, dicendum esset, post lapsum primorum parentum, si Deus non statuisset conferre generi humano redemptorem, sed relinquere illud perinde atque res ceteras in suis viribus naturalibus cum solo concursu generali, nullam transgressionem praecipiti, siue illud sub veniali, siue sub lethali culpa obligaret, habituram fuisse rationem culpe atque peccati, eo ipso quòd contraria praecipiti observatio, vel ex vehementia passionis, vel aliunde notabilem contineret difficultatem, sed eas solas, quarum contrariae obseruationes essent admodum faciles: hoc autem dato, quis non videat in primis sequi, longè pauciores culpas futuras fuisse in genere humano, quàm si per Christum non fuisset redimendus, atque adeò si Christi meritis à lapsu primorum parentum non fuissent illi auxilia particularia praestita? quandoquidem praecipitorum transgressionem, quarum contrariae obseruationes notabilem continerent difficultatem, habitura non fuisset

A sent tunc rationem culpae. Quis item non videat sequi deinde, ab illis culpis, sicut tunc futura non erant, ita neque simpliciter hominem fuisse redimendum, imò neque redemptore ad eandem indiguisse, sed solum ex hypotheti, quòd redemptor esset illi conferendus, cuius occasione illa futura, multiplicandaeque erant: Quis praeterea non videat tertio sequi, non solum genus humanum à longè paucioribus peccatis & miseriis fuisse liberandum per Christum, quàm re ipsa sit liberatum: sed etiam auxilia particularia, quae per Christum generi humano ad praecipita implenda conferuntur, occasionem esse longè maioris miseriae, & multò plurium peccatorum, tam fidelibus, qui in peccatorum sordibus iacent, quàm infidelibus, iis praecipue, qui inuincibiliter Christum ignorant? Etenim iuxta sententiam quam impugnamus, si eiusmodi auxilia per Christum, interim dum in sorde peccati lethali iacent, illis non impenderentur, transgressionem praecipitorum, quarum contrariae obseruationes vel mediocrem continerent difficultatem, non imputarentur illis ad culpam & poenam: facile verò se continerent, dum obseruationes non essent cum notabili difficultate coniunctae: cum tamen alia ex parte,

B interim dum infidelitatis, aut cuiusuis alterius lethalis peccati sorde infecti manent, obseruationes praecipitorum, etiam ex particulari Dei auxilio elicita, neque ad premium, neque ad vllam satisfactionem eis proficiant. Haec autem omnia quis non intelligat, gratiae Christi, redemptionisque mysterium multum derogare, valdeque vtrumque deprimere atque extenuare? Quis autem dicere audeat, particularia auxilia ad praecipita implenda, vel per Christum non conferri generi humano, vel conferenda fuisse, esto Christus in redemptorem non esset collatus, quasi aliunde, quàm per Christum, obuentura fuissent generi humano? Id enim neque auctores sententiae, quam impugnamus, intendunt, neque tutò potest affirmari, ut ex iis, quae de praedestinatione inferius dicemus, facile colligetur.

C Septima, quoniam admissa sententia, quam oppugnamus, concedendum esset, si futurus non fuisset redemptor, auxiliisque particularia generi humano non forent conferenda, homines naturae lapsae cum solo concursu Dei generali potuisse in eo statu continere se diu à noua culpa lethali: cum tamè, ut disputat, 17. ostensum est, de fide sit, etiam si in gratia gratum faciente sunt constituti, non posse modo diu perseverare sine culpa lethali absque speciali auxilio Dei: id verò satis profectò videtur absurdum. Quòd autem esset concedendum, ex eo probatur, quia materia lethali peccatorum non est adeò frequens, ut venialium: quando autem occurreret obseruatio praecipiti obligatis sub culpa lethali, quae admodum esset facilis, & de earum numero, quas solas Doctores contrariae opinionis dicunt posse homines naturae lapsae implere cum solo concursu Dei generali, minimo negotio praecipitum implerent: quando autem aliqua, vel mediocriter difficilia, se offerrent, transgrediendo praecipitum, ut dicunt, non peccaret, impotètia illos à culpa tunc excusante: ergo diu perseverare possent absque noua culpa lethali.

D Octava, quoniam sequeretur, fideles modo in gratia gratum faciente constitutos posse sine speciali auxilio Dei perseverare diu sine culpa lethali, atque adeò in gratia & iustitia accepta, contra definitionem Concilij Tridentini sess. 6. can. 22. Etenim quiuis eorum, dum facilis occurreret obseruatio praecipiti obligantis sub culpa lethali de earum numero, quas solas auctores contrariae sententiae affirmant

E *O*ctauum.

Septimum.

Octauum.

mant seruari posse cum solo concursu Dei generali, vti que ne interitum incurreret æternum (vt fides eum docet, ipseque sibi incurri propter quodcumque lethale peccatum persuadet) facile serua- ret præceptum, abstinereque à culpa lethali: dum verò aliquantulum difficilis obseruatio occurreret, non peccaret transgrediendo præceptum, nisi peculiari ope adiuuaretur: ergo sine peculiari auxilio Dei posset perseverare sine peccato lethali, atque aded in gratia & iustitia accepta.

Nonum.

Postrema sit. Habitus gratiæ gratum facientis & caritatis, licet suo concursu opera, quæ ex ipso elicimus, efficiat supernaturalia, vitæque æternæ meritoria: sanè solo suo momento & inclinatione non ita sensibiliter nos iuuat, quin ad vitia propensi, inclinatique maneamus. Vnde si Deus faciem suam à nobis auertat, ceteraque particularia sua auxilia à nobis auferat, ferè tam facile conturbamur, & tam debiles ac expositi ad succumbendum tentationibus, labendumque ipsè peccata remanemus, ac si in gratia gratum faciente non essemus constituti. Atque hinc est, quòd etiam iustus eget auxiliis particularibus, vt se à peccatis contineat, sicut indiget is, qui gratia gratum faciente caret. Hoc ita constituto, in hunc modum conficio argumentum. In statu naturæ lapsæ eiusdem rationis est impotètia, quæ est in homine iusto ad seruandum præcepta omnia obligantia sub culpa lethali & ad non succumbendum tentationibus, cum ea, quæ in eodem statu est in iis qui extra gratiam sunt Dei, & cum ea quæ esset in homine si in puris naturalibus fuisset conditus: sed impotètia illa sine speciali auxilio Dei, quæ est in homine iusto, coniuncta est cum potentia ad ita seruandum singula præcepta & non succumbendum in quocumque temporis momento tentationibus occurrentibus, vt, si præcepta transgrediatur, verè peccet, eaque ratione gratiam & iustitiam acceptam amittat: ergo vniuersum homo naturæ lapsæ ita impotens est sine speciali auxilio Dei ad diu seruanda præcepta obligantia sub culpa lethali, & resistendum tentationibus, quibus necesse est ad id resistere, vt nihilominus cum solo concursu Dei generali possit in quocumque temporis momento seruare præcepta, quæ sub culpa lethali seruanda occurrerent, & non consentire tentationibus quibuscumque tunc occurrentibus. Maior ex iis, quæ præmissimus, est perspicua: minor verò apertè colligitur ex illa definitione Concilij Tridentini se. 6. can. 22. *Si quis dixerit, iustificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse, aut cum eo non posse, anathema sit.* Etenim de iustificato definitur, sine speciali auxilio Dei, atque aded cum solo generali concursu, esse in eo impotèntiam ad perseverandum in accepta iustitia & gratia: cum verò non desinat perseverare in gratia, nisi per transgressionem præcepti obligantis sub culpa lethali, impotens per consequens definitur ad diu seruanda præcepta omnia, quæ obligant sub culpa lethali: & cum nulla præcepti transgressionem lethaliter peccet & amittat iustitiam, nisi in quo instanti tale præceptum transgreditur, potens sit illud non transgredi, atque aded non solum materialiter, sed etiã formaliter culpam lethalem committat, vti que definitur, cum impotèntia, quam sine particulari auxilio cum solo generali concursu habet ad seruandum diu præcepta omnia obligantia sub culpa lethali, coniunctam habere potentiam cum solo concursu generali ad non transgrediendum præceptum, in quo instanti, & cum occasionibus & tentationibus, cum quibus illud transgredietur. Quòd sit, vt impotèntia, de qua

A ibi loquitur Concilium ad vitanda peccata lethalia, seruandaque proinde cum solo concursu generali præcepta obligantia sub culpa lethali, sit permissis ei, quæ est in omnibus iustis, infra Dei matrem, ad vitanda venialia peccata: est enim ad vitanda omnia, non verò ad vitanda singula, quibuscumque existentibus occasionibus & tentationibus. Quomodo autem impotèntia ad omnia cohaereat & consentiat cum potentia ad singula vitanda, siue venialia, siue lethalia peccata, explicabitur disputatione sequenti.

MEMBRUM IV.

Rationes pro priori sententia aduersus posteriorem.

N confirmationem verò prioris sententiæ obici potest contra secundam, in primis Augustinus epistola 106. ad Paulinum, vbi inter obiecta Pelagij in Concilio quodam Palatino, quæ nisi Pelagius ipse propria confessione anathematizasset, ipse ab eodem Concilio fuisset anathematizatus, illud connumerat: *Gratiam Dei, atque adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, & doctrina.* Illud præterea refert, victoriam nostram non ex Dei adiutorio esse, sed ex libero arbitrio. Ex quorum damnatione & retractatione infert vltierus Augustinus, vnumquemque fidelem teneri fateri, quando contra tentationes, concupiscentiasque illicitas dimicamus, quamvis & illic habeamus propriam voluntatem, non tamen ex illa, sed ex adiutorio Dei nostram provenire victoriam.

Secundò, obiciet aliquis Innocentium primum in epistola ad Concilium Carthaginense, vbi ait: *Pares nos ad resistendum, non liberum arbitrium, sed Dei solius potest facere auxiliū.* Et in epistola ad Concilium Mileuitanum: *In omnibus, inquit, diuinis paginis voluntati libera non nisi adiutorium Dei legimus esse necessarium, eamque nihil posse celestibus presidiis destitutum.* Afferet etiam Cælestinum primum epistola 1. vbi inter alia cap. 6. definit: *Neminem, etiam baptisimatis gratia renouatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum Dei adiutorium, perseverantiam bona conversationis acceperit.* Et cap. 7. ait: *Nemo, nisi per gratiam, bene vitur libero arbitrio.*

Terriò, obiciet illud Pauli primæ ad Corinthios. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis: ergo aliqua sunt tentationes graues, quas homines viribus suis superare non possunt.* Item illud secundæ ad Corinthios. 1. *Non volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt taderet nos etiam viuere: ergo tentationes graues sunt supra virtutem, & vires liberi arbitrij.*

Quartò, obiciet, si vera esset posterior sententia, sequeretur aliquem absque speciali auxilio Dei posse esse martyrem: consequens autem est falsum, eò quòd martyrium esse non possit sine gratia gratum faciente, quam nullus solis viribus naturæ valet comparare: ergo tentatio, in qua mors imminet, nisi quis à fide discedat, aut in aliud flagitium consentiat, neque ad tempus breuissimum potest sine speciali Dei auxilio superari.

M E M

MEMBRUM V.

Ad rationes aduersus posteriorem sententiam quid responderi possit.

Ad primum argumentum aduersus posteriorem sententiam responsio.

Ad primum, quod Augustinus commemorat obiectum fuisse Pelagio, ab eoque fuisse anathematizatum, responderi potest, sermonem esse de gratia & adiutorio ad singulos actus, si meritum vitae aeternae continere debent: affirmabat enim Pelagius gratiam, quae ad id satis esset, non esse aliud, quam liberum ipsum arbitrium à Deo gratis hominibus collatum, vel legem ac doctrinam à Deo gratia deriuatam, per quam hominibus innotesceret, quid facere deberent, neque necessarium esse aliud Dei auxilium. Atque id est, quod Pelagius obiectum fuit, & quod anathematizauit.

Ad secundum.

Ad secundum, quod obiectum fuit Pelagio, dicendum est, non esse sermonem de victoria aduersus vnum aut alteram tentationem, vel concupiscentiam quantumuis grauem & molestant, dummodò non longo tempore duret: ad id enim satis sunt vires liberi arbitrii, quamuis multò faciliùs & melius comparetur, si peculiari aliquo Dei auxilio adiuuemur, sed esse sermonem de victoria aduersus omnes tentationes & concupiscentias insurgentes, ne ab eis decursu temporis vincamur, à gratiaque excidamus. Vt enim oppositae sententiae auctores interpretari illud debent, de victoria, non aduersus quascumque tentationes, eò quod fateantur leues viribus liberi arbitrii posse vinci, sed aduersus graues: ita possimus illud idem accipere de victoria aduersus omnes tentationes & concupiscentias occurrentes, quae est victoria simpliciter, qualem verba ipsa Augustini & patrum videntur innuere: non verò de victoria aduersus vnam aut alteram tentationem. Atque hanc expositionem tradit Andreas ipse à Vega, quaest. 12. citata. Dominicus verò à Soto primo de natura & gratia, cap. 2. 1. in responsione ad secundum ait: Locum illum intelligendum etiam esse de victoria tentationum, per quam vitam aeternam promereamur, iuxta illud Augustini lib. 2. 1. de Ciuitate Dei, cap. 16. *Tunc victa vitia deputanda sunt, cum Dei amore vincuntur, quem, nisi Deus ipse, non donat, neque aliter, nisi per mediatorem Dei & hominum.* Simile quid docet D. Thomas in 2. dist. 28. q. 1. ad vltimum, ubi ita ait: *Aliud est resistere peccato, & aliud victoriam de peccato habere, quicumque enim vitat peccatum, peccato resistit: unde hoc potest fieri etiam sine gratia, neque oportet quod tunc homo resistendo peccato mereatur premium aeternum: sed ille proprie vincit peccatum, qui potest peruenire ad hoc, contra quod est pugna peccati: hoc autem non potest esse, nisi in eo qui opus meritorium operatur. Unde talis victoria vitam aeternam meretur, & sine gratia non fit.* Haec D. Thomas. Idem docet D. Bonauentura ead. d. q. vii. Quia ergo Pelagiani ita asserbant nos viribus liberi arbitrii posse comparare victoriam tentationum, vt illa absque alio auxilio & dono gratiae meritum vitae aeternae contineret, vtrumque aduersus illos constituitur, mirum, nec absque auxilio gratiae per longum tempus superari posse omnes insurgentes tentationes: neque aliquam earum, vt victoria apud Deum vitam aeternam mereatur, vt de obseruatione praceptorum disputat. 17. etiam dicebamus.

Ad primum testimonium Innocentij in secunda obiectione citatum dicendum est, affirmare aduersus Pelagianos diuinum auxilium efficere nos patres, tum ad resistendum omnibus tentationibus &

A incurribus, ne succumbamus: tum etiam ad resistendum singulis, ita tamen vt certamen illud vita aeterna dignum sit.

Ad secundum dicendum est similiter, non aliud affirmare, quam voluntatem humanam auxilio gratiae destitutam nihil omnino posse, quod vita aeterna sit dignum.

Primum verò testimonium Caelestini intelligendum est, de omnibus diaboli insidiis, & de omnibus carnis concupiscentiis, contra quas indigemus quotidiano auxilio, quo in gratia perseueremus, vt eius verba aperte docent; non tamen de singulis. Secundum verò intelligendum est, de bono vsu liberi arbitrii, qui ad vitam aeternam comparandam conducatur.

Quo loco duo notanda sunt. Vnum est, Patres aduersus Pelagianos, vt disput. 4. dictum est, nomine auxilij gratiae, comprehendere etiam auxilium illud, quod median tibus habitibus supernaturalibus impenditur, absque alio impulsu particulari Spiritus sancti: hoc enim modo aduersus Pelagianos affirmant, nec vllam adimpletionem praceptorum, nec vllam victoriam tentationum quantumuis leuium, quae apud Deum digna censeatur vita aeterna, sine auxilio gratiae esse posse. Alterum est, testimonia omnia citata, quae dicimus intelligenda esse non de singulis tentationibus, similiter ab oppositae sententiae auctoribus accipienda esse, non de singulis quibusque, sed de grauibus tantum ac difficilibus: leuia naq; ipsi fatentur sine auxilio speciali posse superari.

Ad primum locum Pauli dicendum est, ita esse intelligendum: non patietur vos tentari, pluribus videlicet, & difficilioribus, & diuturnioribus tentationibus, quam pro ratione auxilij, quod ipse Deus impenderit, possitis commodè sustinere: inde verò non sequitur, aliquam esse tentationem, quam in potestate nostra non sit ex nostris viribus in quocumque temporis puncto superare, si pro viribus pugnare voluerimus.

Ad secundum dicendum est, ob magnitudinem & diuturnitatem fuisse tentationem illam supra Pauli & sociorum vires, & idcirco auxilio Dei superatam fuisse: id verò non tollit, quominus in potestate viriù naturalium liberi arbitrii eorum fuerit in quocumque temporis momento illi vel repugnare, vel succumbere. His adde, eiusmodi locutiones hyperbolicas esse solere in còmuni vsu ad exaggerandam, exprimendamque rei magnitudinem ac difficultatem.

Ad quartum neganda est sequela. Lutheranus namque, cui mors immineret nisi sanctissimae Trinitatis articulum negaret, aut nisi in adulterium, aut patricidium consentiret, esto tentationem superaret, mortemque subiret, vt notiam illam praecipi transgressionem vitaret, non proinde esset martyr, aut reponeretur in gratia, cum sine fide supernaturali impossibile sit placere Deo. Fidelis etiam, esto mortem subiret, vt similes praecipi transgressiones peccataeque vitaret, si tamen in proposito perseuerandi in quouis alio lethali peccato persisteret, vel de peccatis praeteritis dolere negligeret, cum commodè posset, & menti id occurreret, martyr similiter non esset. At verò quicumque sordibus lethaliu peccatorum infectus conaretur ex suis naturalibus peccatorum pro Deo subire, efficeretque pro oblata occasione, quod in se esset, vt formali vel virtuali suorum peccatorum poenitentia veniam consequeretur, sanè cum Deus facienti, quod in se est, paratus de lege ordinaria sit subuenire supernaturali auxilio, reponeretur in gratia, etsètque verè martyr: non tamen solis suis viribus, sed supernaturali Dei auxilio pra-

Auxilij gratiae nomine quid patres aduersus Pelagianos intelligant.

Ad tertium.

Ad quartum.

uentus

Ad martyrii rationem satis non est mortem subire.

uentus ac suffultus. Itaque ad martyrii rationem fat non est mortem subire. Quæ quis mandatum violat, & ut tentationem occurrentem superet. Paulus namque 1. ad Coriinth. 13. *Si distribuerò, ait, in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, caritatem autem non habuerò, nihil mihi prodest: sed necesse ulterius est, ut auxilio gratiæ id fiat, quod Deus facienti quod in se est numquam denegat.* Eaque ratione Ecclesia, quos mortem pro Christo subisse comperit, in martyrum catalogum meritò refert, eò quòd credendum non sit, quemquam tunc virtuali saltem pœnitentiæ, quæ in perpessione ipsa mortis propter Deum supernaturali Dei auxilio suffulta est posita, caruisse, etiam si breuissimo tempore mors priùs fuisset propòsita, quàm illata, eamque ille tranfuerberato corde pertulisset.

MEMBRUM VI.

Quid de propòsita difficultate sit sentiendum, solunturque rationes aduersus priorem sententiam propòsita.

ICET ex hæcenus dictis constat, posteriorem sententiã non carere sua probabilitate, cum ob Patrum auctoritatẽ, quos eam affirmare retulimus, & Scholasticos qui eandem sequuntur: tum etiam propter rationes, quibus illam confirmauimus: quia tamen prior variis in prouinciis cõmunis censetur in scholis, minùsque turù propter antiquos Patres & Concilia reputatur asserere, in arbitrio spectato in statu nature lapsæ esse vires sine speciali auxilio Dei, vel ad quamcumque mediocriter difficilem, vehementioremve tentationem in vnicò temporis momento superandam, vel ad eliciendum quemcumque difficiliorem actum naturalem moraliter bonũ, eaque de causa neque contritionem, neque attritionem quoad solam actus substantiam posse elici sine speciali auxilio Dei propter difficultatem, quæ in absoluto proposito amplius non peccandi lethaliter cernitur, debilitatẽque magnam, quæ in arbitrio nostro post peccatum primorum parentum mansit: Ego interim dum posterior vel ab Ecclesia non definitur, vel in Scholis frequentior non sit, ab illa priori discendum non censeo. Præsertim eũ & rationes quibus illam confirmauimus multum ponderis habeant, & facillè me multa possint latere, quæ illam celsam efficiant. Quare quæ tam hac, quàm 1. 4. disputat. in fauorem posterioris dicta sunt, ita accipiantur, ut propòsita potiùs, quàm asserta à nobis sint. Illa namque eo animo in medium protulimus, ut intelligatur quata eis opinionibus insit probabilitas. Neque enim silere debuimus, quæ nobis de nouo ea de re occurrerant, si fortè temporis decursu ab alijs probarentur.

Rationes, quas aduersus priorem sententiam pro alterius opinionis confirmatione feci, si apud alios auctores inuenissem propòsitas, libenter modum subiicerem, quo ab eisdem soluerentur. At, quia neque ea præsidij ratio, quæ ab alieno ingenio petitur, in hac parte succurrit, neque solutiones, quæ tenuitati nostræ sese offerunt, omnino intellectum explent: dicam id quidem circa singulas accommodatius in præsentia occurrit: accuratiores tamen earundem rationum solutiones peritorum ingenijs committo.

Ad primum aduersus

Ad primam, quicquid sit de eorum, qui citantur, Patrum sententia, dicendum est: Concilia & ratio-

nes, quibus prior sententia confirmata est, eam persuadere, atque ad eò esse posteriori antefereendam.

Ad secundam dicendum est, id nullum esse absurdum: eò quòd ingens admodum sit humanæ voluntati innata infirmitas, si suis viribus cum solo concursu Dei generali relinquatur, ut Concilia, iuxta varia Scripturarum testimonia, sonant. Ad Theologorum verò pronunciarum, vel dicendum est, esse eorum dumtaxat, qui posteriore sententiam amplectuntur, vel intelligendum esse de humana voluntate, qualis est de lege ordinaria, eò quòd concursus Dei specialis, quando eo ad liberè operandum indiget, numquam illi desit.

Ad tertiam concessa maiori, ad minorem dicendum est, probare quidem non expedire, ut Deus optimus maximus cum viribus naturalibus & solo concursu Dei generali (ut Philosophi eformatum eum crediderunt) hominem conderet in solum finẽ naturalem, idque propter tam ingentem humanæ voluntatis cum eis solis viribus infirmitatem ad bonũ, quæ ibi percensetur: neque sic fuisset efficiendum, sed simul etiam ad finem supernaturalem, & ratione finis supernaturalis cum suppetiis ad vtrumque finem accommodatis. Ad id verò, quod ex Aristotele adducitur, dicendum est, eum non cognouisse auxilia particularia, quæ Deus in statu nature lapsæ impendit per Christum hominibus, etiam peccatoribus, quantum satis est, ut interim dum rationis lumen non absorberet, liberè operentur: neque solo lumine naturali cognoscere potuisse ea ad id esse necessaria, ut Scripturæ, & ex eis Concilia, necessaria esse docent. Experientia autem libertatis arbitrii in similibus euentibus, sanè est, postis eiusmodi auxilijs, quæ Deus non negat, & quæ nequaquam ea ipsa experientia, qua arbitrij libertatem tunc experimur, deprehenduntur. Ad exempla verò de hominibus infidelibus, quæ adducuntur, dicendum est, nullum eorum quicquam difficile, quod verè esset bonum honestum, effectisse sine speciali auxilio Dei, quod Deus nemini denegat: eò quòd necessarium sit ad arbitrij libertatem tunc conseruandam.

Ad confirmationem negandum est, continere consensum in eo euentu, esse naturale libero arbitrio: quoniam non remanet libertas voluntatis, ac proinde nec ratio liberi arbitrij ad illum continendum, nisi Deus suppetias veniat auxilio particulari: quin potiùs voluntas, quæ natura, cum solo concursu generali eum eliciat merè naturaliter, atque ad eò sine demerito. Ad probationem in contrarium dicendum est, liberum arbitrium collatum esse ad continendum cõsensum, aut etiam eliciendum diffensum, modò vel non sit tanta difficultas, quæ sine speciali auxilio libertatem impediatur, atque ad eò tollat rationem liberi arbitrij, vel particulari auxilio voluntati ad libertatem in ea tuendam subueniatur. Ad id autem quod subiungitur, nempe ad continendum assensum necesse non esse, ut liberum arbitrium actum eliciat, ad quem vel generali, vel particulari Dei concursu indigeat, dicendum est, auxiliũ particulare tunc esse necessarium, ut libertas integra in voluntate maneat, ne cum solo concursu generali, tamquam natura, non liberè, sed merè naturaliter consensum eliciat.

Ad quartam concedenda erit consecutio. Ad probationem verò falsitatis consequentis dicendum erit, experientiam, qua experimur naturalique lumine cognoscimus, partem superiorem dominari inferiori etiam quando vehemẽtes ac difficiles sunt inferioris motus, esse, posito concursu Dei particulari, quem Deus, ut dictum est, in similibus euentibus non

non denegat: secus autem, si ut antecedens supponit, illum denegaret. Posito etiam in eisdem eventibus eodem particulari auxilio loquantur Scripturae factae, atque dicitur homo liber, ad imaginemque Dei factus, ad eusmodi etiā motus suppressendos.

Ad quintū. Ad quintam concedendum est totum, ut ad tertiam dictum est. Illa autem pugnant cum ratione ac lumine naturali, posito, quod in similibus eventibus Deus paratus sit impendere auxilium particulare, ut modo re ipsū paratus est: secus autem facta contraria hypothēsi, ut in ea ratione sit.

Ad sextum. Sexta ratio plus difficultatis continet, quam precedentes, libenterque illius solutionem ab aliis audirem. Neque aliter mihi dicendum occurrit, quam inter auxilia Dei particularia, quaedam esse ordinis supernaturalis, quae operationes nostras ad esse supernaturale euehant: alia verò quae non ita euehant, neque in se sunt res supernaturales, sed adiuvant solum infirmitatem nostram ad legem naturalem implendam. Rursus haec tam copiosa & efficacia posse conferri, ut sufficiant ad integram legem naturalem, quae sub lethali peccato obligat, seruandam: vel non adeo copiosa & efficacia quae ad id sunt satis, sed solum ut in quocumque eventu, insurgenteque quacumque difficili passione aut tentatione, in potestate arbitrij humani sit non succumbere, legemque per id temporis implere. Atque haec sola tertij generis conferenda fuisse generi humano in statu naturae lapsae, etiam si per Christum non foret redimendum, ut ipse ad liberè, accommodatèque ad finem naturalem operandum quodammodo illi debita. Concesso autem redemptore, non solum primi & secundi generis auxilia conferri per solum Christum, sed etiam ea quae tertij generis sunt, donari tum per Christum, tum etiam quia humana naturae sunt quasi debita. Quia ergo absurda omnia, quae sexta ratione inferuntur, supponunt eiusmodi auxilia sine Christo generi humano non fuisse conferenda, sanè vis tota illius rationis cessat.

Ad septimū. Ad septimam negari debet, concedendum id esse. Ad probationem dicendum, tam ingentem esse humanam voluntati innatam infirmitatem, ut licet singulas illas tentationes & occasiones faciles peccati lethalis vitare possit cum solo concursu generali, omnes tamen eas vitare diu non possit sine auxilio particulari.

Ad octauū. Ad octavam negandum est id sequi. Ad probationem similiter est dicendum, adeo debilem & infirmam esse humanam voluntatem, ut esto ad sit habitus fidei, quo sibi quis supernaturali actu persuasus deat aeternos cruciatus coniunctos cum amissione sempiternae felicitatis sibi esse paratos, si in lethale peccatum consentiat, & simul adsit habitus gratiae gratum facientis, nisi tamen superaddatur particulare quotidianum Dei auxilium, licet cum solo generali concursu vitare possit singula lethalia peccata dum faciles tentationes, & occasiones occurrunt, omnia tamen, etiam dum eadem faciles tentationes & occasiones duntaxat occurrunt, vitare diu non possit.

Illud etiam hoc loco dicā, simili modo esse satisfaciendum rationibus, quibus disp. 14. membro 4. communem eorum Scholasticorum sententiam confirmamus, qui affirmant, attritionem & contritionem quoad solam actus substantiam elici posse cum solo concursu generali Dei. Dicendum namque est, tantam esse innatam humanam voluntati infirmitatem, ut esto quis actum supernaturalem fidei habeat, quo sibi persuasus deat bonitatem & beneficentiam, quibus Deo est deunctus, nec non paratos sibi esse cruciatus a-

Molina in D. Thom.

ternos nisi absolute statuat non peccare deinceps lethaliter (quod tam ad attritionem, quam ad contritionem requiritur) nihilominus sine speciali auxilio Dei id statuere non possit: quod is actus, ut absolutus ac verus sit, non minorem difficultatem contineat, quam superare quacumque non leuem tentationem ac occasionem peccandi. Ad rem redeamus.

Ad rationem postremam concessa maiori, ad minorem dicendum est, eam impotentiam esse talem, qualis ibi dicitur, si solum comparatur ad eventus, in quibus leues tentationes, & occasiones transgrediendi praecipua occurrunt: secus autem si ad eos, in quibus occurrunt graues & difficiles: nam tunc neque in puncto temporis impleri possunt praecipua sine auxilio Dei particulari, ac proinde eo deficiente, transgressio non esset peccatum, eod quod non esset libera. Ad probationem, quae ex definitione Concilij Tridentini adducitur, non video quid aliud responderi possit, quam, eam vim habere per comparationem ad solas obseruationes mandatorum, quae parum difficultatis continent, quasi iustificatus licet in singulis seruare possit praecipua cum solo concursu Dei generali, atque adeo si ea non seruaret peccaret lethaliter & amitteret gratiam, in omnibus tamen seruare diu ea non potest, nisi peculiari auxilio Dei ei subueniatur, ac proinde committet verum peccatum lethale, & amitteret gratiam: per comparationem verò ad obseruationes, quae notabilem continent difficultatem, quoniam si particulare auxilium ei ad singulas non impenderetur, in quocumque temporis momento in praecipua transgressionem consentiret, excusaretur a culpa, nec gratiam amitteret, vti que vim non haberet ea definitio, ut sufficienter probat argumentum. Quare, iuxta hanc opinionem, sola impotentia cum concursu tantum generali, quae est ad diu seruanda praecipua, quando non continent notabilem difficultatem, est similis ei, quae cum ordinariis auxiliis est in iustis ad diu non peccandum venialiter: non verò ea, quae est ad seruandum praecipua, quando obseruatio continet notabilem difficultatem: quoniam haec excusat a culpa in quocumque temporis momento. Semper tamen impotentia ad vitanda vera ac formalia peccata lethalia, quae a culpa ratione non excusantur, est per similes ei, quae est in iustis ad vitanda venialia: eod quod, qui verè sine lethaliter, sine venialiter peccat, vitare possit tunc peccatum, alioquin non peccaret.

Ad nonum.

C **D** **E**

DISPUTATIO XX.

Potentia ad vitanda singula vel venialis, vel lethali peccata, quae ratione cohaereat cum impotentia ad vitanda omnia.

Poterit aliquis obicere, nulla ratione cum libertate ad vitandum singula peccata venialia cohaerere, hominem non posse diu perseverare sine peccato veniali: & cum libertate ad vitandum ex viribus naturalibus liberi arbitrij singula lethalia peccata, superandaque singulas qualesque tentationes, non conuenire, hominem sine speciali auxilio Dei non posse per longum tempus tentationes omnes superare, & cauere peccata omnia lethalia, ac proinde pugnantia inter se esse, quae praecedentibus disputationibus dicta sunt.

Conficiet verò ita argumentationem. Si homo viribus suis naturalibus non possit diu cum solo concursu generali Dei superare tentationes omnes, & continere se ab omni peccato lethali, plane

Argumentum.